



Αὐτοπροσωπογραφία τοῦ Μποτιτσέλλι

Ἡ Φλωρεντία κατὰ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, ἔδωσε τοὺς μεγαλειότερους ζωγράφους τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς μεγάλης καλλιτεχνικῆς ζωῆς τοῦ Κουάτρο τσέντο καὶ ἔφθανεν εἰς τὸ ἀπόγειον μὲ τὸν θαυμαστὸν Λεονάρδον, τὸν θεῖον Λεονάρδον, ὅπως τὸν ὠνόμαζαν ὅτε ἔζη ἀκόμη.

Μία ἀπὸ τὰς δόξας τῆς Φλωρεντινῆς Τέχνης εἶναι καὶ ὁ Σάντρο, ντὶ Μαριάνο, ντὶ Φιλίππε, ὁ ἐπονομαζόμενος Μποτιτσέλλι, γνωστὸς μόνον μὲ τὸ ὄνομα αὐτό.

Ἐγεννήθη ἐν μέσῳ ταραχῶν, εἰς μίαν τρικυμιώδη ἐποχὴν καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ 1510 γέρον ἀσθενικός, στηριζόμενος εἰς δεκανίκια.

Ἡ ζωὴ του διέρρευσε εἰς μίαν ἐποχὴν πολιτικῶν μεταλλαγῶν, ἐπιδρομῶν, φυλετικῶν ἐρίδων καὶ ἐμφυλίων πολέμων.

Ἐν τούτοις ἐσφυζε καλλιτεχνικὴ ζωὴ μεγάλη εἰς τὴν Φλωρεντίαν καὶ ὅλην τὴν Τοσκάναν.

Ὁ δεσπότης τῆς Δημοκρατίας, ὁ σκληρὸς καὶ ψυχρὸς Λορέντζος, ὁ Μεγαλοπρεπής, ἐμετρίαζε τὴν ἀγρίαν του ἐμφάνισιν μὲ τὴν ποίησιν καὶ τὴν τέχνην τὴν ὁποίαν ὑπερηγάπα.

Μέσα εἰς τὴν ταραχώδη ζωὴν τῶν σπαραγμῶν ἐλατρεύετο ἡ τέχνη καὶ ἡ σεβασμία ἀρχαιότητος καὶ τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς ἐξωνύχιζεν ἡ φιλοσοφία τοῦ Σαβοναρόλα καὶ ἡ ἀγρία μεγαλοπρέπεια τοῦ Ντάντε.

Μέσα εἰς αὐτὴν ὅλην τὴν καταγίδα ὁ Μποτιτσέλλι ἐκράτησε τὴν ψυχὴν του παρθένον εἰς τὴν ἀβρὰν χάριν καὶ ἕνας μελαγχολικὸς τόνος ὁ ὁποῖος ἐπλανάτο ἐπάνω εἰς τὰ ἔργα του δὲν ἐσβυνε τὴν σκεπτικὴν νεότητά τῆς ἐμπνεύσεώς του.

Ὁ πατέρας τοῦ Σάντρο ἦτο εὐκατάστατος βυρσοδέψης καὶ τὸ παρτσούκλι ποὺ ἔδωκεν εἰς τὸν πρωτότοκον υἱὸν του ἔμεινε ὡς ὄνομα τοῦ Σάντρο. Μποτιτσέλλο ἐσήμαινε: Βαρελάκι.

Τὰ ἔργα του ὑπέγραφε σπανίως μὲ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του: Σάντρο ντὶ Μαριάνο.

Ὅπως ὅλοι οἱ μεγάλοι ζωγράφοι ἔδειξε πρῶτον ἐπίδοσιν εἰς τὴν τέχνην καὶ δεκαπενταετὴς εἰσήλθεν ὡς μαθητευόμενος εἰς ἕνα χρυσοχόον καλλιτέχνην, ὅπως ἦσαν τότε οἱ χρυσοχόοι. Δὲν ἔμεινε ὁμως πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν μαθητείαν αὐτὴν καὶ μετ' ὀλίγον προσεληφθὴ ἀπὸ τὸν Φρά Φιλίππο ντὲλ Καρμίνε, ἕνα ἀπὸ τοὺς καλοὺς ζωγράφους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ διδάσκαλός του τὸν ἠγάπησε καὶ μετ' ὀλίγον τὸν ἐμόρφωσε τελείως εἰς τὰ μυστικά τῆς τέχνης του.

Ὁ Μποτιτσέλλι ὁμως γρήγορα ὑπερέβη τὸν διδάσκαλον. Τὸ ἰδανικὸν ἐγίνε δι' αὐτὸν νέα θρησκεία καὶ ἐξέφρασε μὲ μίαν καθαρὰν καὶ ἀνεπὶληπτον γραμμὴν μὲ ἕνα χρώμα ἀβρῶν καὶ πλουσιῶν τόνων τὴν πραγματικὴν ζωὴν βλεπομένην ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸν θαυματουργὸν φακὸν τῆς ποιήσεως.

Ὁ υἱὸς τοῦ διδασκάλου τοῦ Σάν-

τρο Μποτιτσέλλι ἦτο ὁ διάσημος κατόπιν Φιλίππινο Λίππι. Φαίνεται ὅτι ἐμαθήτευσεν καὶ εἰς τὸν υἱὸν ἐπὶ τινὰ καιρὸν. Εἶναι ὁμως βέβαιον ὅτι κατόπιν συνεταιρισθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν Πολλαγιόλι ἐξετέλεσε τὰ πρῶτα ἔργα του μετ' αὐτῶν.

Πολὺ ὀλίγα ἀπὸ τὰ ἔργα του ὑπέγραψεν, ἀλλὰ εἶναι τόσον ἰδιότυπα καὶ τόσον ἐξαιρετικῆς ἐμφανίσεως, ὥστε ἐλάχιστα ἐξ αὐτῶν ἠμφισβητήθησαν καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερα ἔμειναν ἀγνωστα.

Οἱ δύο ἀδελφοὶ Πολλαγιόλι ἐξήσκησαν κάποιαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ νεαροῦ Μποτιτσέλλι. Ταχέως ὁμως ἐτάνυσεν τὰ πτερά του πρὸς τὴν ἰδιοφυίαν του καὶ εἰς ὅσας σπουδὰς ἔκανεν εἰς τὴν ἀνατομίαν καὶ τὴν προοπτικὴν δὲν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν πολὺ ἰδικήν του, πολὺ προσωπικὴν αἰσθητικὴν του.

Ὁ Μποτιτσέλλι ἐξετέλεσε τὴν προσωπογραφίαν τοῦ Ἰουλίου τῶν Μεδίκων καὶ τῆς ἀγαπῆς του Σιμονέττας. Ἡ γοητευτικὴ φυσιογνωμία τῆς ὥραιας αὐτῆς γυναικὸς, ἔμεινε ἐντυπωμένη εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Σάντρο, καὶ τὸν ἐνέπνευσεν εἰς πολλὰς ἀπὸ τὰς συνθέσεις του.

Ὁ ζωγράφος ἔμεινε στενὰ συνδεδεμένος μὲ τὴν οἰκογένειαν τῶν Μεδίκων καὶ μέσα εἰς τὸ Παλάτι τοῦ Λορέντζου εὗρισκε μίαν πολύτιμον συνάθροισιν καλλιτεχνῶν, φιλοσόφων καὶ ποιητῶν. Ἐκεῖ ἀνθεῖ ἡ τέχνη του, γνωρίζει τὸν Λεονάρδον ντὰ Βίντσι καὶ τὸν Γκιρλαντάιο. Μετ' αὐτοῦ συνειργάσθη παρὰ τὴν θεμελιώδη διαφορὰν τῆς καλλιτεχνικῆς ἀντιλήψεως.

Ὁ Γκιρλαντάιο ἦτο ὁ νεωτεριστὴς τὸν ὁποῖον ἐχειροκρότουσαν οἱ Φλωρεντινοί, ἐνῷ ὁ Μποτιτσέλλι ἦτο μία λατρεία ἐστραμμένη πρὸς τὸ παρελθόν καὶ ἐκράτησε πάντοτε ζηλοτύπως τὴν ἐμπνευσίν του ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τῆς ψυχῆς του.

Κατὰ τὸ 1480 κληθεὶς ἀπὸ τὸν Σίξτον τὸν τέταρτον εἰς τὴν Ρώμην διὰ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν διακόσμησιν τῆς Σιξτίνας, μετέβη ἐκεῖ μετὰ τοῦ Καζίμου Ροσσέλι, τοῦ Περούτσιου καὶ τοῦ Πιντουρίκιο.

Καὶ φαίνεται ὅτι ἡ διεύθυνσις τῆς ἐργασίας τῆς διακοσμῆσεως ἀνετέθη εἰς τὸν Μποτιτσέλλι. Ἐξετέλεσε μερικὰς προσωπογραφίας Παπῶν καὶ ἐζωγράψεν ἑκατὸν τετραγωνικὰ μέτρα τοιχογραφιῶν τῆς Σιξτίνας μὴ σωζόμενα πλέον.

Τὸ ἔργον του ἐξετιμήθη ἀρκετὰ τότε ἐκέρδισε πολλὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ὁμως ἐσπατάλησε μέσα εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ζωὴν καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὴν Φλωρεντίαν ὅπου ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ μεγαλειότερος ζωγράφος. Τότε ἐξετέλεσε τὴν «Γέννησιν τῆς Ἀφροδίτης» ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα ἔργα τῆς τέχνης του. Καὶ ἂν ὅλον τὸ ἔργον του



Προσωπογραφία
[Φλωρεντινὴ Ἀκαδημία]

ἐχάνετο καὶ μᾶς ἔμενε μόνον ἡ Γέννησις τῆς Ἀφροδίτης καὶ τὸ Ἐαρ. τῆς Φλωρεντινῆς πινακοθήκης τῶν Οὐφίτσι, ὁ Μποτιτσέλλι θὰ εἴχε τὴν αὐτὴν θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης τὴν ὁποίαν κατέχει σήμερον.

Μετὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ ἦλθον ἔτη θλίψεων διὰ τὸν μεγάλον ζωγράφον. Ἡ χρυσοῦς ἐποχὴ τῆς Φλωρεντίας παρέρχεται μὲ τὸν θάνατον τοῦ Λορέντζου.

Ἐνας Βοργίας καταλαμβάνει τὴν ἀρχὴν τῆς Φλωρεντινῆς ἐκκλησίας καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Σαβοναρόλας μὲ τὴν ἰσχυρὰν ρητορικὴν του φιλοσοφίαν ῥίπτεται εἰς τὰς φλόγας, ὑπὸ τὰς ἀγρίας ἰαχὰς τοῦ πλήθους. τοῦ πλήθους ἐκείνου τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀνευφύμει τὰς διδασχάς του καὶ ἐσύρετο μαγευμένον ἀπὸ τὴν ὁρμητικὴν πάλιν του κατὰ τῆς διαφθορᾶς τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας.

Ὁ Μποτιτσέλλι ἐκλείσθη εἰς τὸ ἐργαστήριόν του καὶ ἐδέχετο μόνον ὀλίγους κατατρεγμένους ὁμόφρονας καὶ μέσα εἰς τὴν παγερὰν νύκτα τῆς

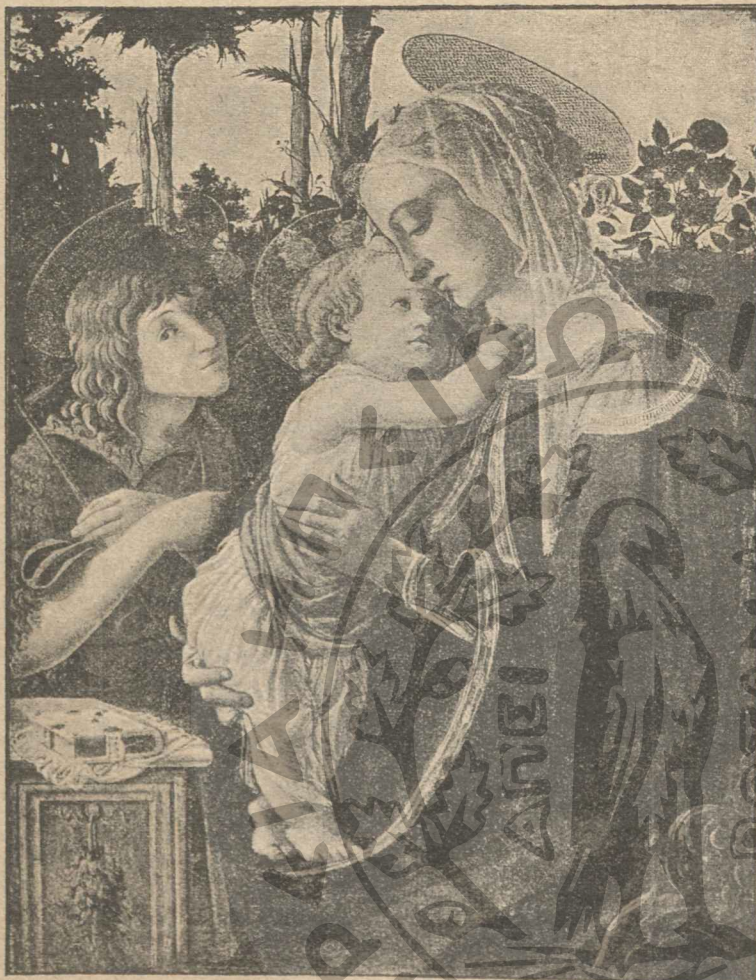
ἐγκαρτερήσεως ἐστῆναξεν ἐνθυμούμενος τὴν καλὴν ἐποχὴν ὅταν «ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ Βασιλεὺς τῆς Φλωρεντίας».

Ἦτο ἔρημος ἡ Φλωρεντία. Ὁ Γκιρλαντάιο εἶχεν ἀποθάνει ὅπως καὶ ὁ θαυμαστὸς Πικ ντὶ λα Μιράντολα. Ὁ Ντὰ Βίντσι, διαβατικὸς ἐπισκέπτης τῆς Φλωρεντίας ἐπαρηγόρει τὸν δυστυχῆ κατατρεγμένον καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος δι' ὀλίγον καιρὸν ἐφώτισε μὲ τὴν φιλιαν του τὸν Μποτιτσέλλι τὸσον, ὅσον ἤρκεσε διὰ νὰ στήσῃ τὸν περίφημον Δαυὶδ του.

Γύρω του ἦτο τὸ κενὸν καὶ μόνον παρηγορίαν εὗρισκεν εἰς τὴν μελέτην τῆς Θείας Κομωδίας τοῦ Ντάντε. ἤρchiσε νὰ τὴν εἰκονογραφή ἀλλὰ ἡ ἐργασία αὐτὴ ἔμεινε ἀτελής. Ὁ θάνατος τὸν εὗρεν εἰς ἡλικίαν 66 ἐτῶν δυστυχῆ, στηριζόμενον εἰς δεκανίκια.

Ὁ Μποτιτσέλλι ἐζωγράφιζεν, ὅπως οἱ χρυσοχόοι τῆς ἐποχῆς του ἐσκάλλαν, τὸν χρυσὸν καὶ τὸν χαλκόν. Ἐνας χρωστήρ ἀκριβῆς καὶ σφόδρ ἐσχυρὸς γραμμὰς κυματοειδεῖς λεπτῶν καὶ αἰθερίων σωμάτων καὶ τὰς ἐνέδνε μὲ ἀβρὰ καὶ ὥρᾳ χρώματα καὶ λεπτὰς σκιάς. Τὰ πρόσωπα τῶν συνθέσεών του φατίζονται μὲ μίαν χάριν, πληγωμένην ὁμως ἀπὸ τὸν πόνον, μὲ ἕνα μειδίωμα σχεδὸν ἐπώδυνον. Ἦτο ἡ ποιήσις τῆς Φλωρεντινῆς ζωῆς καὶ τέχνης. Ἦτο τὸ ἀντιφάγγισμα μίας ψυχῆς ἡ ὁποία ἔζησεν εἰς τὴν αἰθερίαν διαφάνειαν τῆς ἐσωτερικῆς του ζωῆς ζωῆς μὴ ἐπηρεασθείσης ἀπὸ τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν θλίψιν τῶν καταδιώξεων, ὅπως δὲν ἐπηρεάσθη οὐτε ἀπὸ τὴν μέθην τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς προόδου ποὺ ἐδοκίμαζεν ὅταν ἐδοξάζετο ὡς ὁ «διδάσκαλος τῶν διδασκάλων» τῆς Φλωρεντίας.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ



Ἡ Παναγία, Χριστὸς καὶ ὁ Ἅγ. Ἰωάννης [Λεύβρου]